

ВИЩИЙ СПЕЦІАЛІЗОВАНИЙ СУД УКРАЇНИ З РОЗГЛЯДУ ЦИВІЛЬНИХ І КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВ (ВССУ)

вул. П. Орлика, 4а, м. Київ, 01043, тел. 591-10-00
<http://sc.gov.ua>; e-mail: inbox@sc.gov.ua; код ЄДРПОУ 37317811

Головам апеляційних судів областей та міста Києва

Щодо окремих питань здійснення
слідчим суддею суду першої інстанції судового
контролю в кримінальному провадженні

Реалізуючи законодавчу вимогу щодо надання судам нижчого рівня рекомендаційних роз'яснень з метою забезпечення однакового застосування судами першої та апеляційної інстанцій норм чинного законодавства, з метою уникнення неоднозначного його тлумачення, з огляду на звернення представників судової гілки влади й інших державних органів щодо практичної необхідності таких роз'яснень з питань територіальної підсудності клопотань про застосування заходів забезпечення, строків розгляду цих клопотань та гласності судового засідання, а також відводу судді, який розглядає питання відводу слідчого судді **судова палата у кримінальних справах ВССУ звертає увагу місцевих та апеляційних судів на наступне.**

1. Відповідно до ч. 2 ст. 132 Кримінального процесуального кодексу України (КПК) усі клопотання про застосування заходів забезпечення кримінального провадження, у тому числі запобіжних заходів (ч. 2 ст. 131 КПК), подаються до місцевого суду, в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування.

При цьому органом досудового розслідування, враховуючи системний аналіз положень п. 8 ч. 1 ст. 3 КПК та ч. 1 ст. 38 КПК, є: 1) слідчі підрозділи (Головне слідче управління, слідче управління, відділ, відділення) органів

Національної поліції України, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства, органів державного бюро розслідувань; 2) підрозділ детективів, підрозділ внутрішнього контролю Національного антикорупційного бюро України. Іншими словами, органом досудового розслідування в конкретному кримінальному провадженні є не сам правоохоронний орган, до складу якого входить відповідний підрозділ (Національна поліція України, Служба безпеки України, Національне антикорупційне бюро України), а його підрозділ (управління, відділ), визначений у ч. 1 ст. 38 КПК.

У випадку проведення досудового розслідування слідчою групою клопотання щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження також розглядаються слідчим суддею місцевого суду, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування, що здійснює відповідне розслідування. Підставою для визначення територіальної юрисдикції суду першої інстанції при розгляді клопотань щодо застосування заходів забезпечення кримінального провадження є постанова керівника відповідного органу досудового розслідування про створення слідчої групи, в якій визначено місце проведення досудового розслідування.

Правильним є застосування зазначеного правила і до розгляду клопотань, територіальна підсудність щодо яких прямо не визначена процесуальним законом (наприклад, ч. 1 ст. 306, ч. 3 ст. 234 КПК тощо).

Слід зазначити, що наведена позиція судової палати була відображена в листах ВССУ «Про деякі питання здійснення слідчим суддею суду першої інстанції судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб під час застосування заходів забезпечення кримінального провадження» (від 05 квітня 2013 року № 223-559/0/4-13) і «Про деякі питання порядку застосування запобіжних заходів під час досудового розслідування та судового провадження відповідно до Кримінального процесуального кодексу

України» (від 04 квітня 2013 року № 511-550/0/4-13) у пунктах 3 і 2 відповідно й залишається незмінною.

2. У разі заявлення слідчому судді відводу з підстав, передбачених статтями 75, 76 КПК, його розглядає інший суддя цього ж суду у порядку встановленому в ст. 81 КПК.

Заявлення відводів судді, який розглядає відвід слідчому судді, а отже, не здійснює повноваження судді (слідчого судді) у даному кримінальному провадженні, а лише перевіряє наявність підстав, що виключають участь слідчого судді у кримінальному провадженні, **КПК не передбачено**. Заявлення такому судді відводів можна розцінювати як зловживання правом на відвід з метою затягування кримінального провадження та, діючи відповідно до ч. 4 ст. 81 КПК, залишати такі заяви без розгляду.

3. Слідчий суддя має розглянути клопотання про застосування заходів забезпечення у строки, визначені процесуальним законом, **порушення цих строків не допускається**. Клопотання, яке надійшло у переддень вихідного чи святкового дня, має бути розглянуто за першої об'єктивної можливості з метою уникнення негативних наслідків для своєчасного і якісного провадження досудового розслідування кримінальних правопорушень.

Організаційне забезпечення належного дотримання процесуальних строків (наприклад, для вирішення питання про законність та обґрунтованість затримання) забезпечується головою і керівником апарату суду.

Варто наголосити, що стосовно організації роботи слідчих суддів у неробочий час (вихідні та святкові дні) при здійсненні судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні відповідно до вимог КПК, організації роботи працівників апаратів судів, котрі забезпечують діяльність слідчих суддів, а також механізму оплати праці слідчих суддів, працівників апаратів судів за роботу у неробочий час після звернення ВССУ (лист від 27 грудня 2012 року № 223-1935/0/4-12)

Державною судовою адміністрацією України надано відповідне роз'яснення його територіальним управлінням (від 23 січня 2013 року № 10-427/13).

4. З огляду на характер заходів забезпечення кримінального провадження, мету їх застосування, з урахуванням імперативної вимоги процесуального закону щодо недопустимості розголошення відомостей досудового розслідування (ст. 222 КПК) слідчі судді, за наявності клопотання слідчого/прокурора, розглядають клопотання про застосування заходів забезпечення в закритому судовому засіданні, на якому може бути присутнім лише визначене процесуальним законом коло осіб.

Крім того, слід зазначити, що загальний принцип щодо гласності та відкритості судового провадження з огляду на системний аналіз ст. 27 КПК через використання у її змісті таких формулювань як «судове провадження», «судовий розгляд», «обвинувачений», а також з урахуванням місця норми, яка передбачає пріоритетне право бути присутніми під час судового засідання представників засобів масової інформації (ст. 328 КПК), у структурі КПК, зокрема в частині, що стосується присутності в засіданні інших, окрім конкретно визначених процесуальним законом, осіб, розповсюджується лише на судові засідання судового провадження та не застосовується на стадії досудового розслідування кримінального провадження.

Судова палата у кримінальних справах